

11. **Пешковський А. М.** Русский синтаксис в научном освещении / А. М. Пешковский. – М. : Просвещение, 1956. – 144 с.
12. **Подчасов А. С.** Функционально-стилистические особенности газетных заголовков (на материале российских и британских газет второй половины 1980–1990 гг., синтаксический аспект) : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / А. С. Подчасов. – М., 2001. – 187 с.
13. **Попов А. С.** Синтаксическая структура современных газетных заглавий и ее развитие / А. С. Попов. // Развитие синтаксиса современного русского языка. – М., 1966. – 140 с.
14. **Траченко О. Н.** Филологический анализ заглавия / О. Н. Траченко. – 1995. – 27 с.
15. **Ронгинский В. М.** Семантико-синтаксические особенности выражения стандарта и экспрессии в сфере газетных заголовков / В. М. Ронгинский // Исследование лексической и грамматической семантики современного русского языка. – Симферополь : СГУ, 1983. – С. 121–128.
16. **Фоминых Б. И.** Синтаксическая структура заглавия / Б. И. Фоминых. – М., 1966. – 112 с.
17. **Хардин В. Н.** Научная сессия / В. Н. Хардин // МИФИ – 2007. – Т. 14.
18. **Шахматов А. А.** Синтаксис русского языка / А. А. Шахматов. – Изд. 2-е. – М., 1941. – 620 с.

Надійшла до редколегії 20.04.10

УДК 811.161.2'373

А. А. Таран

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ВЖИВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ІННОВАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЯВИЩ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ

Проаналізовано конкурентні інновації на позначення явищ сучасного українського політикуму. Особливу увагу приділено лексемам – графічним варіантам, а також синонімам, лексичним і словотвірним.

Ключові слова: мовна практика, лексикон, номінація, синонім, варіант, конкурування номінацій.

Проанализированы конкурентные инновации для обозначения явлений современного украинского политикума. Особое внимание уделено лексемам – графическим вариантам, а также синонимам, лексическим и словообразовательным.

Ключевые слова: языковая практика, лексикон, номинация, синоним, вариант, конкурирование номинаций.

In the article competitive innovations for the nomination of phenomena of modern Ukrainian politics are analysed. The special attention is given to lexemes-graphic variants, as well as synonyms, lexical and word-formative.

Key words: language practice, lexicon, nomination, synonym, variant, competition of nominations.

Динаміка суспільно-політичних, економічних і культурних перетворень закономірно викликає динаміку мовної системи, виявлену в поповненні та оновленні передусім лексичного фонду мови. Водночас спостерігаємо функціонування в лексиконі значної кількості конкурентних груп. Визначаємо їх як найменування зі спільним об'єктом номінації чи спільним поняттям, що можуть виявляти різний ступінь формальної та семантичної близькості, а отже, здатність до взаємозаміни в мовній діяльності суспільства.

Україністи в різний час уже звертали увагу на сукупності номінацій одного об'єкта чи поняття, що можуть співіснувати в системі мови. Серед праць, у яких засвідчено і в різних аспектах проаналізовано групи конкурентних одиниць українського лексикону XIX–XX ст., слід назвати передусім дослідження А. П. Грищенка, М. А. Жовтобрюха, І. І. Ковалика, Л. М. Колібаби, В. Т. Коломієць, К. В. Ленець, А. А. Лучик, О. Г. Муромцевої, Ф. О. Никітіної, М. М. Пилинського, Л. О. Родніної, Н. М. Сологуб, Г. Х. Щербатюк. Особливостям оновлення словникового складу української мови в нових умовах її функціонування в незалежній Україні присвячено праці Б. М. Ажнюка, Ф. С. Бацевича, С. П. Бибики, Я. В. Битківської, І. І. Браги, К. В. Бріткової, Г. М. Ві-няр, Г. М. Вокальчук, К. Г. Городенської, С. Я. Єрмоленко, О. В. Зарецького, Є. А. Карпіловської, Л. П. Кислюк, Н. Ф. Клименко, Ж. В. Колоїз, Т. А. Коць, Д. В. Мазурик, Г. Б. Мінчак, А. М. Нелюби, О. Д. Пономарева, Ю. В. Романюк, О. М. Рудь, І. А. Самойлової, С. О. Соколової, Л. О. Ставицької, О. А. Стишова, Л. В. Струганець, Г. М. Сюті, О. О. Тараненка, С. Г. Чемеркіна, Г. М. Яворської та інших учених.

Мета пропонованого дослідження – простежити вживання конкурентних інновацій на позначення об'єктів сучасного українського політикуму. У статті використовуємо інновації, дібрані авторкою з україномовної періодики кінця XX – поч. XXI ст. та ресурсів Укрнету, а також матеріали текстово-ілюстративної бази даних комп'ютерного фонду лексико-словотвірних інновацій в сучасній українській мові, який створюють співробітники відділу структурно-математичної лінгвістики Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України.

Демократизація суспільства передбачає формування багатопартійної системи, яка б відображала найрізноманітніші переконання громадян. Сьогочасне українське політичне життя з розмаїттям напрямів, ідейних платформ, настанов і перспектив діяльності певних політичних сил потребує номінацій на позначення не лише самих таких об'єктів, а й властивих їм процесуальних і непроцесуальних ознак [2, с. 167]. Мовна практика поповнилася кількома десятками новотворів, що є назвами політичних партій. На позначення певних сил політикуму функціонує цілий спектр синонімічних інновацій, утворених від назв партій, прізвищ лідерів, кольорів їхньої атрибутики чи за іншими, властивими їм ознаками; крім того, не лише нейтральні, а й експресивно-оцінні, стилістично заряджені, що конкурують між собою.

Компонентами досліджених конкурентних груп є графічні варіанти та синоніми: лексичні і словотвірні. *Графічні варіанти* унаочнюють зміни в написанні тієї самої номінації, напр.: *УНПісти* : *уєнпїсти* (УНП – Українська народна партія): *Своє рішення не чекає голосування на з'їзді УНП уже колишній «уєнпїст» пояснює розумінням ситуації і поглядів, які переважають серед керівництва УНП* (УМ, 02.08.07); ... *в кулуарному спілкуванні впливові УНПісти* зізнаються: *не виключена можливість виступу УНП на парламентських виборах у єдиному блоці з Юлією Тимошенко* (ДТ, 19–25.03.05); *УРПісти* : *уєрпїсти* (УРП – Українська радикальна партія): *Частина уєрпїстів навіть не вважає Анатолія Матвієнка членом партії* (УМ, 29.10.05); *Нагадаємо, до цього часу лідер львівських «УРПістів» стояв в одному ряду з тими, хто відверто критикував кадрову політику нового губернатора* (ЛГ, 21.02.05); *КУНівці* : *кунівці* (КУН – Конгрес українських націоналістів); *НДПісти* : *єндепїсти* (НДП – Народно-демократична партія); *НУНСівці* : *нунсївці* : *ну-нсївці* (НУНС – Наша Україна – Народна Самооборона): *«Столична прокуратура не дотрималася вимог Кримінально-процесуального кодексу», – зазначають «НУНСівці»* (УМ, 01.02.08); *Гіпотетичною причиною для реформатування парламентської коаліції могло б стати рішення Конституційного Суду з приводу легітимності нинішньої більшості у Верховній Раді, яка, як відомо, після виходу із її лав ну-нсївця Юрія Бута і бютівця Ігоря Рибаківа, не налічує визначеної Кон-*

ституцією кількості депутатів (МЧ, 23.08.08); **Нунсівиці** доопрацьовуватимуть текст коаліційної угоди (Н, 10.12.08); **БЮТівці** : **Б'ЮТівці** : **БЮТ-івці** : **б'ютівці** : **бютівці** (БЮТ – Блок Юлії Тимошенко); **БЮТівці** із «регіонами» поаялися в Раді через контроль над грошима (ГПУ, 31.10.08); ... хоча раніше посаду голови парламенту за підсумками виборів самі **б'ютівці** відносили до сфери «Нашої України» (УМ, 22.04.06); **Необхідні для перемоги голоси «бютівцям» «підкинули» соціалісти** (ГУ, 20.05.06). В «Українському орфографічному словнику» (К., 2007, 7-е вид.) зафіксовано *б'ютівець, б'ютівка, б'ютівський* [УОС, с. 73]. У зв'язку з тим, що побутує абревіатура **БЮТ**, на нашу думку, і похідні мають зберігати зв'язок з нею.

Таке конкурування графічних варіантів розглядаємо як відображене, оскільки конкурувати здатні й самі твірні одиниці, зокрема назви політичних партій: **НУ** : **НУНС** : **НУ-НС** : **Наша Україна** : **НаСа** : **Народна самооборона** ; **БЮТ** : **Блок Юлії Тимошенко**. Варіантність абревіатур, за спостереженням О. А. Стишова, зумовлена прагненням кореспондентів, редакторів дещо урізноманітнити, пожвавити виклад, своєрідніше й влучніше назвати щось, уникаючи тавтологій, напр.: **Кабмін** : **КМ** (Кабінет Міністрів), **Євросоюз** : **ЄС** (Європейський Союз), **МінНС** : **МНС** (Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій). На думку мовознавця, таке явище є небажаним, оскільки ускладнює сприйняття інформації [8, с. 163].

Явище відабревіатурної деривації є порівняно новим. В. Г. Костомаров щодо цього зауважував: «Як ніколи багато утворюється назв осіб та прикметників від буквених абревіатур, чого суворо уникало, принаймні, писемне мовлення попереднього періоду, яке практично не використовувало, скажімо, слів *ГАИшник, МИДовец, казэбешник*» [4, с. 213]. На думку О. А. Стишова, це зумовлено такими чинниками: демократизацією всього українського життя, мовностилістичною розкутістю журналістів, зростанням ролі особистості, прагненням до емоційності, експресивності та влучності на тлі стандартів, економією мовної енергії, прагматизмом тощо [8, с. 128].

Лексичні синоніми трактуємо як різнокореневі слова зі спільною лексичною семантикою, але різними конотаціями, сферою використання або сполучуваністю.

Цікаву тематичну групу складають неолексеми – лексичні синоніми на позначення членів Партії регіонів *регіонали* : *регіонери* / *януковичівці* : *янучари* / *донецькі* : *дони* : *східняки* / *біло-блакитні* : *синьо-білі* : *біло-голубі* : *сині*. Такі найменування виражають різні ознаки номінації цього об'єкта: джерела формування партії, кольори його атрибутики, прізвище лідера. Отже, позначення представників такої політичної сили утворено від самої назви партії: **Регіонали хочуть зіпсувати Тимошенко річницю Майдану** (УП, 17.11.08). До речі, така назва особи з'явилася від слова *регіон* у складі назви цієї партії: словники радянської доби не подають цього похідного іменника. У них зафіксовано лише похідні прикметники *регіональний* і *регіонарний* як медичний термін. Інший тип номінацій утворено від прізвища лідера Партії регіонів Віктора Януковича, причому, як бачимо, вони можуть виражати оцінку цього політика: **«Януковичівці» знайшли новий спосіб «наїхати» на виборчий процес** (УМ, 28.12.04); **Поконсультувавшись із колишніми (часів Майдану) «бандитами», «злочинцями», «янучарами» тощо, вже в понеділок «НУ» в особі Романа Зварича, який домовлявся з «регіоналами» від імені «НУ», заявила, що готова перейти до «офіційних переговорів»** (УМ, 20.06.06). Низка номінацій вказує на походження і місце проживання верхівки цієї партії: **Донецькі, що поступово перебирають до своїх рук не лише важелі державного управління, але й державні фінанси та державні установи, починають добиратися і до інших регіонів України** (УП, 06.04.07); **Як аналітик, він об'єктивно визнає, що пасивна і мирна поведінка «східняків» заслуговує не меншої похвали, ніж стриманість «помаранчевих»** (ГУ, 16.07.07). На думку Л. О. Ставицької, таке «невинне» слово, як *донецькі* набу-

ло особливого відтінку – воно увиразнює семантичні складники: безчесність, агресивне невігластво, безграмотність, «хапальний рефлекс» (усе моє: державне теж моє, бо я – влада), безкультурність [7].

Ідеологічних конотацій набула і символіка кольорів атрибутики політичних партій після Помаранчевої революції. У свою політичну символіку кожна партія, за твердженням політолога В. Бондаренка, «намагається вкласти якнайбільше національного змісту» [1, с. 6]. Яскравим свідченням зазначеної думки є таке дотепне спостереження журналістів: *...наші політики, що пробують іменуватися «помаранчевими» (хоча насправді значною мірою вже рядяться у інші кольори – біло-червоні, малинові, а частина плавно переходить із помаранчевого у зелено-доларовий, прозоро-газовий чи шоколадно-карамельний)* (УП, 8.06.06).

За кольорами атрибутики Партії регіонів функціонують конкурентні групи лексичних синонімів-субстантивованих прикметників у формі множини зі збірним, сукупним значенням на позначення членів партії: *біло-блакитні : синьо-білі : білоголубі : сині*, напр.: *Виходило, що начебто в одному місці зібралися біло-блакитні православні, а в іншому – помаранчеві* (НД, 7.08.08); *Синьо-білі допоможуть помаранчевим формувати уряд* (УМ, 13.09.05); *Тобто вони продовжують з'ясовувати: хто кращі – помаранчеві чи біло-голубі і хто кращий усередині помаранчевих* (ВЧ, 04.10.08); *Якщо минулого тижня мітинг на Майдані був жалюгідним за чисельністю, то вчора «сині» піднатужились і звели в Київ протестні маси з різних куточків України* (УМ, 04.04.09). Синій колір – це загальноновизнаний символ влади [9, с. 78], можливо, тієї, яку складала Партія регіонів на момент виборів.

Різноаспектну тематичну групу складають назви членів народного союзу «Наша Україна – Народна Самооборона»: *помаранчеві : помаранчі : оранжисти : оранжєві / нашоукраїнці : ну-нсівці : НУмівці : нашисти : НУдисти / юценківці / луценківці / самооборонці*. Вербалізація різних аспектів цього об'єкта номінації, як і поданих вище, доводить перебування цих політичних сил у фокусі уваги українського суспільства. Назви *помаранчеві : помаранчі / оранжєві : оранжисти* створено від кольору атрибутики політичного союзу, напр.: *Надто ж із огляду на те, що «помаранчеві» у 2005 році вже мали найбільший об'єм влади й тому значно розгубили рейтинг* (УМ, 27.12.07); *Помаранчі зацвітуть вдруге, і цілком можливо, що перед закликком «геть!» може стояти ваше прізвище* (УП, 20.11.08); *Українські оранжисти-парламентарії звинувачують у цьому геноциді Росію і радянську владу* (УМ, 15.06.06); *Якщо після цього чи «оранжєві», чи «біло-сині» спробують облаштувати Майдан, оцей саме метапарламент, то це закінчиться скандалом* (Н, 19.11.07). Однак у ЗМІ фіксуємо омонімічну назву *оранжєві* на позначення гравців футбольного клубу Голландії, щоправда, оказіональну: *Можливо, в іншій грі оранжєві впоралися б і без Рууда*. (ВЗ, 27.06.06). Колись звичайні, позбавлені відчутних конотацій колоративи *помаранчевий (оранжєвий, жовтогарячий)* стали національно-прецедентними феноменами, органічними в національній когнітивній базі. За словами прихильників В. А. Юшенка, це колір сонця, тепла, радості, божественності, а за словами іміджмейкерів та прихильників В. Ф. Януковича – колір смерті, гниття, небезпеки [9, с. 78]. Говорячи про жовтогарячий колір, звичний для просторового й предметного континууму української лінгвокультури, треба мати на увазі його сигніфікативний аспект сенсорної семантики. На думку Л. О. Ставицької, *жовтогарячий колір не належить до архетипних, як чорний, білий чи червоний, а отже, є до певної міри периферійним, чужим на глибинному психічному рівні* [7]. Змістову аберацію *помаранчевого кольору* було застосовано в рекламі В. Ф. Януковича, яка звучала на радіо під звуки «Місячної сонати»: *Кожен з Вас бачив веселку. У ній сім кольорів. Комусь подобається помаранчевий. Але все мусить мати природний колір. Сніг має бути білим, небо – голубим, новорічні*

ялинки – зеленими. Не позбавляйте себе вибору. Подумайте [7]. Як бачимо, розлогі групи конкурентних номінацій свідчать про те, що в Україні відчутна мода на лексеми-кольороназви як особливо значущі символи певних політичних сил. У семантиці таких номінацій відображено національні традиції надання кольорам експресивно-оцінних значень.

Назви членів блоку «Наша Україна – Народна Самооборона» не обмежено колористикою. Конкурують також і лексеми, утворені від назви політичного блоку та від прізвищ лідерів партій: *нашоукраїнці* : *ну-нсівці* : *НУмівці* : *нашисти* / *ющенківці* / *луценківці* / *самооборонці*: Львівські **нашоукраїнці** вважають прем'єрство Януковича логічним (УМ, 7.08.06); *Ще б пак, адже в рідній Полтаві тамтешні «НУмівці» працюють як прокляті* (УМ, 06.04.06); **Ющенківці** заблокували всі входи до Кабміну та Адміністрації Президента (УП, 26.11.04); *Окрім того, рухівці, «костенківці», «луценківці» тощо нібито ображені...* (УМ, 18.04.07) або *Порушуючи всі канони моралі, нехтуючи елементарними етичними нормами, граючися людським горем, нашисти поспішили висунути свою, притаманну тільки їм, цинічну і низьку версію того, що сталося* (ВЗ, 24.05.04).

Ідеологічний термін *нашизм* і похідне від нього *нашисти* з'явилися в Росії на зламі 80–90-х років минулого століття. Дехто пов'язує їх з відомим російським тележурналістом О. Невзоровим, близьким до «Пам'яті» Д. Васильєва та російських націонал-патріотів, які сповідують ідеї з «Русофобії» математика І. Шафаревича. Перебудова й криза радянської системи породили в певній частині населення кризову свідомість, яка панічно не сприймала змін і шукала підтримки в традиційних – «наших» – цінностях архаїчного суспільства. Слово *ліберал* для *нашистів* було найбільшою лайкою й асоціювалося з руйнуванням моралі й основ суспільства. Найбільшу небезпеку для Росії вони вбачали у впливі Заходу, а порятунком – у відродженні імперії та монархії. У телепередачах О. Невзорова, наприклад, російський спецназ і десантники показані з пов'язками «Наші» на лобі, зокрема, в репортажах з Вільнюса, коли вони там брали штурмом телецентр і розганяли мирне населення на чолі з демократичним рухом «Саюдіс» («Згода»). Термін *нашисти* мав би на підкірковому рівні викликати відчуття небезпеки і страх – своєю співзвучністю зі словом *фашисти*. Однак закон психології: страх витісняє небезпечну реальність у підсвідомість – і вона зникає [3, с. 21]. Проте саме в такій асоціації «Нашу Україну» й сприймають її противники, такі оцінні номінації виходять з певних політичних кіл. Наприклад, під час виборів і приїзду В. Юшенка в 2004 році до Донецька містом були розвішані його зображення у фашистському мундирі. Це пов'язане, зокрема, з питанням реабілітації УПА і тих, хто співпрацював з німцями під час Другої світової війни, і частиною української діаспори, яка, свого часу не бажаючи приймати радянську владу, пішла з німцями на Захід. Тому слід враховувати прагматику, тобто ставлення мовців до змісту номінації, джерело її походження. У російській мові новотвір *нашисти* спирався на образну, оцінну семантику субстантивованого заміненника *наші*, а в українській мові його вживають противники «Нашої України».

Конкурують і назви членів блоку Юлії Тимошенко: *бютівці* : *БЮТівці*: *БЮТ'івці* : *БЮТ-івці* : *б'ютівці* / *сердечники* : *сердешні* / *тимошенківці* / *білопухнасті* : *біло-червоні* : *біло-малинові* : *біло-сердечкові* / *воїни світла*: *Утім, тривоги на обличчі губернатора чи злорадства на обличчях бютівців перед сесією не спостерігалось* (МЧ, 14.08.08); *Надто багато бажаючих стати «сердечниками», та й власне перебіжчиків у вітчизняній політиці не бракує* (НД, 11.10.08); **Тимошенківці** провели в Раді цілу ніч (ГПУ, 24.10.08); *Всі цим займаються – і голубі, і помаранчеві, і біло-пухнасті* (СВ, 08.12.06); *Ні помаранчеві, ні біло-червоні нічого не зробили в інтересах українського народу і української держави* (УМ, 20.03.06); *Ми їх називаємо: 1) київський клан, або помаранчевий; 2) дніпропетровський клан,*

або **біло-сердечковий**; 3) *донецький клан, або біло-блакитний* (УС, 18.04.08); *«Воїни світла» (себто депутати БЮТ) найвищої вагової категорії зробили те, що було не під силу їхнім «молодшим братам» із Черкаської міської ради* (ВЧ, 17.01.07). Щодо самої Юлії Тимошенко, то на позначення її особи також створено низку лексичних синонімів-конкурентів: *прем'єрка : лідерка БЮТ / принцеса де Помаранч : помаранчева принцеса : газова принцеса : депомаранчева принцеса / Леді Ю : Воюля : Тигрюля / жінка з кошою*.

Крім того, спостерігаємо активізацію лексем на позначення об'єктів сучасного українського політикуму. Наприклад, у радянську добу лексема *лівий* активно вживалася в мовленні, але зі значеннями, повністю протилежними традиційній політичній системі координат. За СУМом *лівий* – 2. Політично радикальний або більш радикальний, ніж інші; // у знач. ім. **ліві**. Прихильники радикальної політики; 3. Який показною революційністю прикриває опортуністичні, реакційні тощо погляди, настрої [СУМ, IV, с. 507]. Однак на сьогодні лексема *ліві* функціонує зі значенням «комуністи» і синонімізується з лексемами *симоненківці, комуністи, ліваки, неоліваки*, напр.: *Польське економічне диво, скільки б його не критикували маргінали, популісти та не надто освічені, зате дуже войовничі ліваки і праваки, існує* (ЛГ, 14.03.1996); *Лідер СПУ О. Мороз дуже прагнув об'єднатися у лівий блок, хай навіть із преференціями для «симоненківців», але ті твердо подумали: користі ніякої, а тягар – зайвий* (УМ, 11.05.08). Крім того, у ЗМІ натрапляємо на похідну лексему *лівиця* (цілком імовірно пряме запозичення з польської мови) на позначення партій такого ідеологічного спрямування: *Без лівиці* (назва статті в ЛГ, 16.09.05). Цікаво, що в СУМі це слово подано лише зі значенням «ліва рука» [СУМ, IV, с. 507]. Засвідчуємо антонім-інновацію *нелівий* з такими синонімами, як *немаргінальний, демократичний*, напр.: *Про існування сильної, нелівой, немаргінальної, демократичної опозиції доведеться забути на якийсь час* (ДТ, 31.03–6.04.07).

Лексема *правий* за СУМом – 2. політ. Ворожий передовим течіям у політичному й громадському житті; реакційний, консервативний [СУМ, VII, с. 502]. Проте сьогодні синонімами до неї є *націоналісти : праваки* та похідні композити й префіксальні одиниці: *Озброєні правоохоронці не шкодували ультра націоналістів та расистів* (УМ, 21.10.08); ... прийнято називати **крайньоправими** або **радикальними** (Д, 21.07.06). Натрапляємо на антонімічну пару *нова лівиця – правиця*, яка, на відміну від уже засвідченої словниками, не синонімічна давній *десниця* – *шульга* (*права – ліва рука*).

Словотвірні синоніми розглядаємо як номінації, що мають спільну твірну основу, але різні словотвірчі форманти. Спектр інновацій-конкурентів доповнюють вже згадувані номінації певних політичних сил, утворені за допомогою суфіксів **-іст/-івець**, напр.: *уєрпіст : уєрпівець, уєнпіст : уєнпівець, уніст : унівець, ендепіст : ендепівець, пеєрпіст : пеєрпівець*. Такі лексеми відповідають правилам українського відабrevіатурного словотворення. Політичні назви можуть бути не лише нейтральні, а й експресивно-оцінні, напр.: *регіонали : регіонери, януковичівці : януковці : янучари : янучкісти*. Водночас на прикладі назв суспільно-політичної лексики спостерігаємо тенденцію пасивізації лексем. Такі словотвірні синоніми, як *кучмівець : кучміст, кравчуківець : кравчукіст, горбачовець : горбачовіст* відійшли на периферію українського лексикону.

У групі конкурентних інновацій *коаліціонер : коаліціант / коаліціант : коаліціоніст*, що недавно з'явилися в українському лексиконі, пріоритет, на нашу думку, має лексема *коаліціонер*, оскільки вона має підтримку словотвірної системи мови. Її забезпечує аналогія з такими спільноструктурними похідними від найменувань явищ суспільно-політичного життя, близьких до слова *коаліція*, як *опозиція → опозиціонер, революція → революціонер, фракція → фракціонер, реакція → реакціонер*.

Аналогія передбачає зразок і регулярно наслідування. На значення аналогії як вияву системної підтримки інновацій мовознавці давно звернули увагу. Ф. де Сосюр щодо цього зазначав: «Аналогічна форма – це форма, утворена за взірцем однієї чи кількох інших форм згідно з визначеним правилом» [6, с. 203].

Такі властивості мови, як відкритість і гнучкість, змістове і формальне взаємопроникнення її елементів, неоднозначність способів вираження лексичного та граматичного значення зумовлюють явище конкурування лексичних одиниць, що спричинює еволюцію загальноприйнятої норми, забезпечує рухливість мовного узусу. Водночас поява неолексем на різних стильових і стилістичних реєстрах мови, у різних сферах її функціонування унаслідок властиві сучасному українському мовомисленню принципи концептуалізації, категоризації та аспектуалізації світу [2]. Нами окреслено лише «верхівку айсберга» назв об'єктів сучасного українського політикуму, яка потребує детального опису. Аналізований матеріал показує, що ця лексика є мобільною, відображає тенденцію до кількісного зростання та якісного розширення, стимульовану потребами сьогодення. Водночас такі лексичні інновації виявляють мовні смаки нашої доби, переваги у вживанні певних мовних засобів для задоволення нових потреб українського суспільства.

Бібліографічні посилання

1. **Бондаренко В.** Тасмниці піару / В. Бондаренко // Українське слово. – 2000. – Ч. 40. – С. 6.
2. **Карпіловська Є. А.** Семантичний потенціал слова як основа прогнозування інновацій / Є. А. Карпіловська // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць. – Черкаси, 2008. – Випуск 7. – С. 161–169.
3. **Козирєв М.** Про термін «нашизм» / М. Козирєв // Урок української – № 1. – 2004. – С. 21.
4. **Костомаров В. Г.** Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа / В. Г. Костомаров. – [3-е изд., испр. и доп.]. – СПб. : Златоуст, 1990. – 320 с.
5. **Словник української мови** : В 11-ти т. / [ред. кол. : І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наук. думка, 1970–1980.
6. **Сосюр Ф. де.** Курс загальної лінгвістики / Ф. де Сосюр ; [пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко]. – К. : Основи, 1998. – 324 с.
7. **Ставицька Л. О.** Дискурс помаранчевої пристрасти / Л. О. Ставицька. – Критика. – 2005 – № 3. – С. 3–16.
8. **Стишов О. А.** Українська лексика кінця ХХ століття: (На матеріалі засобів масової інформації) / О. А. Стишов. – [2-е вид., переробл.]. – К. : Пугач, 2005. – 388 с.
9. **Тищенко О.** Мова Помаранчевої революції / О. Тищенко // Українська мова. – 2005. – № 4. – С. 77–93.
10. **Український орфографічний словник** / [за ред. В. Г. Складенка]. – К. : Довіра, 2007. – Вид. 7. – 983 с.

Надійшла до редколегії 10.06.10